

Amsterdam Studies

The Truth, the Whole Truth, and nothing but the Truth

Amsterdam Studies is a multi-lingual Internet forum for analyses on political, economic and cultural developments in Europe.

ISSN 1873-3042

Editor-in-chief: László Marác

Internet: www.federatio.org/amsterdamstudies.html

Email: lkmaracz@orange.nl

Orbán katasztrofális személyzeti politikája

— Interjú Michiel Klinkhamer külpolitikai szakértővel —

Issue #26.

24 March 2007

— *Közép-Európára specializálódott politológusként az 1980-as évek vége óta rendszeresen jár hazánkba, folyamatosan figyelemmel kíséri a magyarországi közéletet. Kitűnő magyartudásának köszönhetően ezt szuverén módon teheti, hiszen nem szorul rá a fordításokra, a külföldi tudósítókra. Milyennek látja ma Magyarországot?*

— Tragikusnak tartom, hogy az egykor úttörő magyar demokráciában az emberek milyen mértékben bizalmatlanok a közintézményekkel szemben. Hiszen mit ér az alkotmány, ha nem véd meg minket egy hazug kormánytól? És mit ér az államfő, ha következmény nélkül maradhat a felszólítása, hogy mondjon le a hazug kormány? Magyarország balkanizálódik. A közintézményekben egyre kevésbé bízó emberek elfordulnak a közélettől, a kisebb közösségekkel képesek csak azonosulni, a családjukkal, az ismerőseikkel, legfeljebb lakóhelyükkel. A többség letargiába süllyed, egy kisebbség radikálissá és erőszakossá válik. Egy magyar ETA kialakulása fele tartunk.

— *Noha sokan elemezték a válság okait, tudható, hogy még messze nincs kész a leltár. Ön hogy látja, mely tényezők együtthatása okozta a mai helyzetet?*

— A 2006-os magyarországi válság már a választási eredményekben kódolva volt. Pár százalékos különbséggel nem lehet stabil kormányt alkotni. Aztán ott van az MDF, aminek szerepe nem más, mint hogy a kulcspillanatokban úgy cselekedjen, hogy a baloldal nyerjen. A politikusoknak a tetteiket kell nézni, nem azt, hogy mit mondanak. Igaza volt Tarlós Istvánnak: Demszkynek rózsabokrot kellene küldenie az MDF-jelöltnek, hiszen az 1,6%-os győzelmet valóban neki köszönheti. Ezzel az MDF csírájában fojtotta el a történelmi fordulat lehetőségét a fővárosban.

— *A választásokkor az MDF talán valóban balra billentette a mérleg nyelvét. De arra, hogy az ősszel kirobbant botrányba nem bukott bele a kormány, ez mégsem magyarázat. Az őszi beszéd nyilvánosságra kerülésekor nem hittük volna, hogy 2007 márciusában arról beszélgetünk, hogyan maradhatott a helyén a Gyurcsány-kormány.*

— A kérdés a magyar jobboldal szempontjából érdekes, hiszen aki kormányváltást akar Magyarországon, annak elsősorban a saját stratégiáját, taktikáját kell élesítenie. A Fidesz pedig egy sor taktikai és stratégiai hibát követett el.

— *Hol hibázott az ellenzék?*

— Véleményem szerint történelmi hiba volt, hogy a Fidesz vezetősége nem állt a kibontakozó mozgalom élére. Orbán Viktor egy új Kossuth lehetett volna, de elszalasztotta az alkalmat. Ennek a rövidlátásnak szörnyű következményei lesznek: a népnek megrendül az alkotmányos kormányzásba, a közintézményekbe vetett bizalma. Nem csak azoké, akik a szociálliberális médiabombázás hatására a választások előtti hónapokban hisznek a szocialistáknak, hanem az ellenzék támogatói is. A nép zöme nem csak a kormánytól idegenedik el, hanem az ellenzékétől is, azaz a létező politikai pártoktól, a politikai osztálytól.

— *Vállalni kellett volna a kockázatot, hogy majd azzal vádolják a Fideszt, káoszba taszította az országot?*

— Így is pontosan ezzel vádolják. Hiba volt lemondani a szeptember 23-i nagygyűlést. A helyzetben rejlő negatívumokat így is elszenvedte a Fidesz, anélkül, hogy a benne rejlő pozitívumokat kiaknázza volna. A gyűlés lemondásával azt üzenték a szavazóknak, hogy hisznek a dezinformációnak és engednek a megfélemlítésnek. Másrészt azt jelezték valós és potenciális támogatóik felé, hogy a Fidesz gyáva élni azokkal az ellenzéki eszközökkel, amelyek a demokratikus rendszert szolgálják.

Október elsején a Parlament előtt álltam, amikor kilenc óra körül bejelentették, hogy jön Orbán Viktor és beszélni fog. Valamivel később bementek, hogy mégsem jön, mert halálos fenyegetést kapott. Ki beszélte le Orbán Viktort, hogy megjelenjen a téren? Ez a demonstráló kemény mag számára azt jelentette, hogy nem elég bátor. Felbukkant egy valószínűtlen hír — ugyan miért csinálna a kormány mártírt Orbán Viktorból? —, ami után nem történt semmi. Nem is hallottam erről többet. Pedig teljesen természetes, hogy egy ilyen fenyegetést politikailag ki kell használni.

— *Puskaporos hangulatú gyűlések helyett végül egy józan javaslattal állt elő a Fidesz: alakuljon szakértői kormány...*

— A szakértői kormány követelése véleményem szerint stratégiai hiba volt. Ezzel a Fidesz azt jelezte, hogy nem akar politikai felelősséget vállalni. Vajon ki adta ezt a tanácsot az ellenzék vezetőinek? De a taktika is hibás volt. Hiszen ha az ellenzék azt akarja, hogy valóban álljon föl egy szakértői kormány, akkor első lépésben új választásokat kell követelni, aztán kompromisszumként föllállhat a szakértő kormány. Ugyanilyen hiba volt az is, hogy nem a kormány egészére koncentráltak, hanem csak a kormányfőre. Ebből a tárgyalási pozícióból nem lehetett kompromisszumot elérni. A kormány távozását követelve a kormányfő távozása lehetett volna a kompromisszum.

— *Nem volt túl nagy mozgásteret az ellenzéknek, hacsak nem akart volna előrehozott parlamenti választásokat. Márpedig a magyarok büszkék rá, hogy a térség fiatal demokráciái közül egyedül itt nem került erre sor.*

— Végzetes hibát követett el a Fidesz azzal, hogy nem követelt új választásokat, mondván, az rossz lenne az országnak. Vajon kitől származik ez a tarthatatlan érv? És miért vette át pártvezetés? Az országnak épp új választások kellettek volna. Ez szükséges a reformok keresztülviteléhez, hogy a reformok terheit viselő népből helyreálljon a demokrácia működésébe vetett bizalom. Azzal, hogy a Fidesz nem követelt új választásokat, amit valószínűleg megnyert volna, elárulta az ellenzéki szerepet. Egy demokratikus ellenzék fő feladata ugyanis éppen az, hogy átvegye a hatalmat a kormánytól.

— *A magyar politika hagyományosan nagy hangsúlyt fektet arra, hogyan ítélik meg külföldön. Nem érthető, ha a Fidesz még a látszatát is el akarja kerülni annak, hogy ő generálja a politikai instabilitást?*

— Az előrehozott választások és a politikai instabilitás nem ugyanaz. Épp ellenkezőleg, az előrehozott választással lehet legitim és stabil helyzetet teremteni ott, ahol a kormánynak nincs támogatottsága. Bevált gyakorlat ez, ahogy azt Németország és Olaszország példája is mutatja. Évtizedes hibája a magyar jobboldalnak, hogy hagyja magát beszorítani az ellenfelei által kijelölt sarokba, legyen szó akár előrehozott választásokról, akár Orbán Viktor szerepéről.

Szerintem például komoly hiba volt Orbán Viktornak kijelentenie, hogy nem kíván az új kormány miniszterelnöke lenni. Azt a tanácsadót, aki ezt a lépést javasolta, azonnal el kéne bocsátani. Orbán a magyar nép és a külföld szemében 10 éve a magyar jobboldal vitathatatlan vezetője. Ha lemond erről a vezető szerepről, azt a gyengeség jelének látják az emberek. Értem, hogy cél, hogy mérsékelt politikusnak tartsák, de ellenfelei, akik politikai okokból lepopulistázzák, pontosan tudják, hogy vádjuk alaptalan, ezért őket felesleges győzködni.

— *Véleménye szerint tehát a Fidesz nem a megfelelő módon reagált a válságra. De nem érthető-e, ha rögtönözni kényszerült? Hiszen ha lehetett is látni, hogy baj van, az őszödi beszéd által teremtett helyzetre valóban nem létezhetett előre gyártott vészforgatókönyv.*

— Valóban nem. De a hibák mennyisége strukturális problémára utal. Komoly gondok vannak a tanácsadással. Vajon ki adta a tanácsot, hogy Orbán Viktor nyilvánítsa ki, nem akar két ciklus között miniszterelnök lenni? Ki adta a tanácsot, hogy mondják le a nagygyűlést? Ki adta a tanácsot, hogy ne követeljenek előrehozott választásokat? Aki ezt javasolta, az egy történelmi pillanatban negatív irányba befolyásolta az ország sorsát. Melyik országnak van szüksége ilyen tanácsadókra? 2006 őszén világosan lehetett látni, hogy a kulcspillanatokban a Fidesz vezetését egyszerűen lelassították. Nem nagyon, csak éppen annyira, hogy maradjon a status quo, azaz helyén maradjon a kormány. Egy buta vezető jó tanácsadókkal hatékonyabb, mint egy okos vezető rossz tanácsadókkal. Orbán Viktor okos és tehetséges vezető, tanácsadóinak a teljesítménye azonban katasztrofális. Hiába jó és okos ember, ha elképzelései nem valósulnak meg, ha állandóan lelassítják. A Fidesz elnöke kigyót melenget a keblén — noha jobb csapatot érdemelne.

— *A Fidesz tanácsadói gárdájának cseréje vezetné ki Magyarországot a válságból?*

— A magyar jobboldalt igen. Az országos politikai és morális válság felszámolásához pedig ez az első lépés. A jelenlegi helyzet ugyanakkor azt is világossá teszi, hogy nem tűr halasztást a magyar demokráciát véleményem szerint leginkább veszélyeztető probléma, a pártfinanszírozás kérdésének megoldása. Magyarország poszttotalitárius ország. A kommunizmus alatt az anyagi források és az információk, így az emberek magánéletéről szóló információk is a hatalom birtokosainak kezében összpontosultak. Sem az anyagiak, sem az információk szintjén nem sikerült még helyreállítani a pluralizmust, az erőforrások megoszlását. Ezért vannak zsarolható politikusok, akikről ilyen-olyan információval rendelkeznek a szolgálatok és a továbbélő régi elit, amely pénzzel védi érdekeit. A pénzhatalom és a politika egyetlen pontban fut össze: a pártfinanszírozásban.

— *A pártfinanszírozás a politikába bevonható anyagi forrásokról szól. Mennyiben érinti ez a jelenlegi morális válságot, a polgárok elfordulását a közélettől?*

— A pártfinanszírozási törvény garantálja a pénzvilágnak a politika fölötti befolyását. A törvény által megszabott 386 millió forintból ugyanis nem lehet egy kampányt finanszírozni. Még csak ravasznak sem kell lenni ahhoz, hogy rájöjjön valaki: ha anyagilag támogatsz valakit, befolyást szerzel. Nem kell ehhez titkos megállapodást kötni. Ha az ember pénzt juttat egy intézménynek, vagy egy személynek, akkor majd bizonyos kérdésekben kisebb ellenállásra számíthat. Ez így működik. Véleményem szerint a magyarországi pártfinanszírozás 90%-a illegális. Nem tudjuk, hogy honnan származnak a pénzek, de az biztos, hogy a támogatásnak ára van. Amerikában a választók szavazzák meg a kormányt, de a kormány politikája azoknak a lobbiknak az érdekeit tükrözi, melyek a legjelentősebb támogatást nyújtották a kampányhoz. A kér érdekkör, a választóké és a lobbiké nem mindig azonos, sőt, olykor kimondottan ellentétes. Magyarországot is ez a fajta plutokrata demokrácia fenyegeti.

— *Ön tehát a pártfinanszírozás átláthatóvá tételében látja a megoldást?*

— Meggyőződésem, hogy ez a kérdés a magyar demokrácia egyik Achilles sarka. Akár a törvényhozás útján, akár népszavazással, de ezt a problémát minél előbb meg kell oldani. Fel kell mérni a finanszírozók és a választópolgárok érdekeit — az érdekazonosságokat éppúgy, mint a különbségeket — majd meg kell nézni, hogy hogyan lehet a kettőt összhangba hozni.